שֶׁהַם לַאֲכִילָה, מְבָרֵךְ שֶׁנָּתַן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת: **ג** (יז) [ח]עַל (פ) הַנּוֹרָד, וְעַל [*] הַקְּנָמוֹן שֶׁהוּא (יח) עוֹר הַנִּדְּי, וְעַל (יט) מֵי הַנּוֹרָד, וְעַל (כ) הַלְּבוֹנָה (ט) (כא) וְהַמַּצְטִיכִי וְכֵיוֹצֵא בָּהֶם, בּוֹרֵא (י) * עֲצֵי בְשָׂמִים: **ד** (כב) [ט]עַל שֶׁמֶן (יט) אַפַרְסְמוֹן מְבָרֵךְ (כג) בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב: **ה** [י]שֶׁמֶן זַיִת (יב) (כד) שֶׁנִּתְּשׁוּ אוֹ טְחָנוּ עַד שֶׁחָזַר רֵיחוֹ נוֹדֵף, מְבָרֵךְ עָלָיו (כה) בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים: **ו** (כו) [כ]שֶׁמֶן שֶׁבִּשְּׁמוֹ (כז) כְּמוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה,

ח רַמְב"ם שָׁם (ה"ח). ט בְּרָכוֹת מ"ג (ע"ב). י וְכִרְבִּי יוֹחָנָן. כ שָׁם וְכִנְהוֹרַדְעָא. ל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם שָׁם (ה"ג) וְהָרא"ש שָׁם (סי' לה).

בֵּאוּר הַיּוֹמֵב

לא, וְדַעְתּוֹ נוֹטָה שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, וּבְתְשׁוּבַת פְּרַח שׁוֹשָׁן כְּלָל א' סִימָן י"ג כָּתַב שֶׁיֵּשׁ לְבָרֵךְ עָלֶיהָ הַנּוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת, וְכֵן הַפֵּרֵיחַ בְּקִאוֹ"י כְּתוּשָׁה וְהִיא חַמָּה שְׁרֵיחָהּ נוֹדֵף וְאָדָם נֶהֱנֶה מֵאוֹתוֹ רֵיחַ, צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְעַיֵּן הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב' סִימָן קט"ו. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בְּנֵי חֵיָא (הגה"ט אות א) אִם עַל חֲצֵי פְּרִי מְבָרֵךְ, וּבְגִנַּת וָרְדִים כְּלָל א' סִימָן מ"ב: **ג** (ח) הַנּוֹרָד. שִׁקּוֹרִין רוֹזְא"ש, אַף עַל פִּי שְׁרָאוּי לַאֲכִילָה עַל יְדֵי מְרַקַּחַת, מִכָּל מָקוֹם אֵין עִקָּרוֹ עוֹמֵד לַאֲכִילָה אֶלָּא לְהָרִיחַ: (ט) וְהַמַּצְטִיכִי. שֶׁרְף שְׁעוֹשִׁין מִפְּנֵי זֶפֶת: (י) עֲצֵי בְשָׂמִים. וְכֵן בְּכָל דָּבָר שֶׁהַקְּלָח שֶׁלּוֹ קָשֶׁה. שֶׁלְּטֵי גִּבּוֹרִים (לא: אות ה לשון ריא"ז). מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט): **ד** (יט) אַפַרְסְמוֹן. מִפְּנֵי שֶׁגָּדֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ. תֹּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (שם ד"ה ומשחא): **ה** (יב) שֶׁנִּתְּשׁוּ. דַּוְקָא שֶׁמֶן זַיִת מִפְּנֵי שֶׁגָּדֵל עַל הָעֵץ:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

חֲשִׁיבֵי כו', עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן ד' בְּאֹרֶךְ בְּצִנְעָה בְּרָכַת לְהָנִיחַ וְעַל מִצְוַת תְּפִלִּין, וְעַיֵּן שָׁם מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי וְהַתּוֹסֶפְתָּא וְדִבְרֵי הָרַיְבַ"ש בְּתְשׁוּבָה סִימָן שפ"ד, וְעַיֵּן שָׁם בִּדְבְרֵי הַשֵּׁ"ס בְּסֻכָּה דַּף מ"ו (ע"א) שֶׁרָמְזוּ לָהֶם הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן כ"ה (סק"ט), עַיֵּן שָׁם: **ג** [בשו"ע] הַקְּנָמוֹן שֶׁהוּא עוֹר הַנִּדְּי. עַיֵּן בְּהַגָּהוֹת בֵּצֵל תּוֹסֶפְתָּא שַׁבָּת (ספר פלא"ם), וּבְסִימָן רצ"ז בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ריש הסימן), וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּתוֹסֶפְתָּא

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

ג (יז) עַל הַנּוֹרָד. הוּא מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין רוֹזְא"ש, וְקָא מַשְׁמַע לָן בָּזֶה, אַף עַל פִּי שֶׁרָאוּי לַאֲכִילָה עַל יְדֵי מְרַקַּחַת וּמְבָרְכִין עָלֶיהָ כְּמַבְאָר בְּסִימָן ר"ד סָעִיף י"א, אֲפִלּוּ הָכִי לֹא נוֹכַל לְבָרֵךְ עַל רֵיחָהּ אֲשֶׁר נָתַן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת, (יג) כֵּיוָן שֶׁאֵין עִקָּרָהּ עוֹמֵד לַאֲכִילָה אֶלָּא לְהָרִיחַ, אֶלָּא מְבָרְכִין בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים. וְהַיְנוּ עַל הַנּוֹרָדִים הַגְּדֵלִים בְּאֵילָנוֹת, אֲבָל אֵלּוּ הַגְּדֵלִים בַּקַּרְקַע מְבָרְכִין בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב גאון)]. וּבְבֶאוּר הַגְּרָ"א מַשְׁמַע שֶׁמְּצַדֵּד (יד) דְּאִם מוֹצִיא עָלָיו מַצּוּ וְהוּא מִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לְשָׁנָה [דְּהַיְנוּ שֶׁאֵין הָעֵץ מִתְיַבֵּשׁ וְכָלָה בַּחֹרֶף], יְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאָפְשָׁר שֶׁגַּם הַבַּיִת יוֹסֵף מוֹדֶה לָזֶה, וְצָרִיךְ עִיּוּן: **(יח) עוֹר הַנִּדְּי.** טָעוּת סוֹפֵר, וְצָרִיךְ לוֹמַר עוּד הַנִּדְּי, וּבֶאוּרוֹ עֵץ בְּשֵׁם הַבָּא מֵאֶרֶץ הֹדוּ, כִּי עוּד הוּא עֵץ בְּלָשׁוֹן עַרְבִי וְהַנִּדְּי הַיְנוּ מֵאֶרֶץ הֹדוּ שֶׁשָּׁם גִּדּוּלָם [הַגְּרָ"א]. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ד"ה הקנמון) מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם מַחֲזִיק בְּרָכָה: **(יט) מֵי הַנּוֹרָד.** הַיְנוּ (טו) בֵּין מֵי הַלְּחְלוּחִית שֶׁיָּצָא מִן הַנּוֹרָד עַל יְדֵי סְחִיטָתוֹ, (טז) וּבֵין מַה שֶּׁיָּצָא עַל יְדֵי שֶׁנִּשְׂרָה וְנִתְבַּשֵּׁל בְּמַיִם, וַאֲפִלּוּ לְמַאן דְּסָבִירָא לֵיהּ בְּסִימָן ר"ב סָעִיף י' דְּמֵי שְׁרִיַּת פֵּרוֹת אֵינוֹ כְּפֵרוֹת עַצְמָן, הַיְנוּ לְעִנְיַן בְּרָכַת אֲכִילָה לְבַד (יז) וְלֹא לְעִנְיַן בְּרָכַת הָרֵיחַ: **(כ) הַלְּבוֹנָה.** הוּא (יז) קְטָף יוֹצֵא מִשָּׁרְשֵׁי עֵץ: **(כא) וְהַמַּצְטִיכִי.** הוּא (יט) מִן עֵץ שֶׁשָּׁרְף שֶׁלּוֹ נוֹתֵן רֵיחַ טוֹב: **ד** (כב) **עַל שֶׁמֶן אַפַרְסְמוֹן.** הוּא צָרֵי (כ) בִּלְשׁוֹן הַמִּקְרָא. וְחוֹתְכִין הָעֵץ וּמְקַלְּפִין אוֹתוֹ וְנוֹטְף שֶׁמֶן מִמֶּנּוּ, וּמְזַקֵּר בַּשַּׂ"ס (כריתות ו.) הַצָּרִי אֵינוֹ אֶלָּא שֶׁרֶף הַנּוֹטֵף מֵעֲצֵי הַקְּטָף: **(כג) בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב.** מִפְּנֵי (כא) שֶׁנִּמְצָא בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהוּא חָשׁוּב, קָבְעוּ לוֹ בְּרָכָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ, לְהוֹרוֹת עַל חֲשִׁיבוּתוֹ. וְאִם בֵּרַךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים אִם יָצָא בְּדִיעֲבַד, עַיֵּן בְּבֵ"ח (ס"ה) וּפְרִי מִגְדִּים (א"א סק"י): **ה** (כד) **שֶׁנִּתְּשׁוּ וְכוּ' עַד שֶׁחָזַר.** פֵּרוּשׁ (כב) שֶׁלֹּא נָתַן בְּתוֹכוֹ שׁוּם בְּשָׂמִים, אֶלָּא שֶׁמַּחֲמַת כְּתִישַׁת אוֹ טְחִינַת הַזַּיִת הִתְחִיל הַשֶּׁמֶן לִהְיוֹת רֵיחוֹ נוֹדֵף: **(כה) בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים.** שֶׁהַזַּיִת גָּדֵל עַל הָעֵץ, וְהוּא הַדִּין מִשְׁאָר פֵּרוֹת שֶׁגְּדֵלִין עַל הָעֵץ אִם עָשָׂה כְּהַאי גַּוְנָא. וְאִם הָיָה זֶה מִפֵּרוֹת שֶׁאֵין גְּדֵלִין עַל הָעֵץ, שְׁטָחָנָם וּכְתָשָׁם וּמֵרִיחַ שַׁמְנָם, אֵינוֹ מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם רַק בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים [פְּרִי מִגְדִּים (שם ס"ק יא)]. וְהָא דְּאֵין מְבָרְכִין עַל כָּל אֵלּוּ הַנּוֹתֵן רֵיחַ טוֹב בַּפֵּרוֹת כְּמוֹ בְּאָתְרוֹג וְכֵיוֹצֵא בּוֹ, (כג) דְּהָתָם שֶׁאנִי שֶׁגָּדֵל עִם הָרֵיחַ, אֲבָל הָכָא אֵין הָרֵיחַ גָּדֵל עִמָּם אֶלָּא בָּא עַל יְדֵי כְּתִישָׁה וּטְחִינָה שֶׁנַּעֲשֵׂית בִּידֵי אָדָם, אֵין שַׁיָּךְ לְבָרֵךְ הַנּוֹתֵן וְכוּ', שֶׁלֹּא נִתַּן בּוֹ הָרֵיחַ מִתְּחִלָּתוֹ, וְשַׁיָּךְ טִפֵּי לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים עַל שֶׁהִטְבִּיעַ בּוֹ כֹּחַ הַבְּשָׂמִים בִּפְנִימְיוּתוֹ: **ו** (כו) **שֶׁמֶן שֶׁבִּשְּׁמוֹ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁנָּתַן בּוֹ בְּשָׂמִים כְּדֵי שֶׁיִּרְיַח הַשֶּׁמֶן. וְהוּא הַדִּין מַיִם וּשְׁאָר מַשְׁקִין שֶׁנָּתַן בָּהֶם הַבְּשָׂמִים [חַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סא ס"ז)]: **(כז) כְּמוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה.** אֵין הַכַּוָּנָה שֶׁעָשָׂאוּ בִּשְׁעוּר וּבְמִדָּה כְּמוֹ שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה, דְּזֶה אָסוּר, אֶלָּא הוּא מַרְאֶה לָנוּ שֶׁדָּרְךְ

בֵּאוּר הַלָּכָה

כֵּיוָן שֶׁעִקַּר כַּוָּנָתוֹ בְּהַבְאָתוֹ, לַאֲכִילָה, אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ [כֵּן מוּכָח בְּרַשׁ"י נ"ג עַמּוּד א' (ד"ה אין מברכין) בְּסוֹפוֹ, עַיֵּן שָׁם]:

ג * **עֲצֵי בְשָׂמִים.** כָּתַב מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט), וְכֵן בְּכָל דָּבָר שֶׁהַקְּלָח שֶׁלּוֹ קָשֶׁה [שֶׁלְּטֵי גִּבּוֹרִים (לא: אות ה)]. וּמִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן זֶה אַף עַל גַּב דְּיָבֵשׁ לְכְשׁוֹף בְּקַרְקַע וְאֵין נִשְׁאָר בְּחָרָף, אֲפִלּוּ הָכִי כָּל שֶׁהַקְּלָח שֶׁלּוֹ קָשֶׁה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, אַף עַל גַּב דְּלִעְנְיַן בְּרָכַת אֲכִילָה אֵינוֹ כֵּן, עַיֵּן סִימָן ר"ג סָעִיף ב' בְּהַגָּ"ה. אָכֵן בְּסָעִיף קָטָן י"ד בְּמָגֵן אַבְרָהָם מִשְׁמַע לְהַפֵּךְ דְּלֹא מְבָרְכִינַן בְּרָכַת הָרֵיחַ עֲצֵי בְשָׂמִים עַד שֶׁיִּהְיוּ בּוֹ הַסִּימָנִים שֶׁהוּא עֵץ כְּמוֹ לְעִנְיַן אֲכִילָה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּכְבָר הֵעִיר הַפְּרִי מְגַדִּים בָּזֶה (א"א סק"ט). וְהִנֵּה בְּחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סא ס"ו) מַשְׁמַע שֶׁהוּא מִקְּרֹשׁ דְּכַוָּנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּשֵׁם הַשֻּׁלְחָנוֹת גְּבוֹרִים הוּא רַק לְסַיְּעָא בְּעָלְמָא לְיַדַּע אִם הוּא עֵץ אוֹ עֲשָׂב, דְּהַיְינוּ רִאשׁוֹן לְכֹל אָנוּ צְרִיכִין לְרְאוֹת אִם הַקְּלָח קָשֶׁה [דְּאִם הוּא רַךְ מַפְקָא עֲשָׂב הוּא], וּמִכָּל מָקוֹם אֲפִלּוּ אִם הוּא קָשֶׁה בְּעֵינַן אַחַר כָּךְ לְרְאוֹת אִם מוֹצִיא עָלָיו מַצּוּ, וּמִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, עַיֵּן שָׁם. אָכֵן פָּשְׁטָא דְּלִישָׁנָא דְּשֻׁלְחָנֵי גְּבוֹרִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן, עַיֵּן שָׁם בְּשֻׁלְחָנֵי גְּבוֹרִים בְּשֵׁם הָרִיאַ"ז. אִמְנָם בְּאֶמֶת יֵשׁ פְּלוּגְתָּא תְּרֵאשׁוֹנִים בָּזֶה, דְּהָרְאָ"ה בְּהַלְכוֹתָיו וּמוּבָא גַּם כֵּן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת לִבְרָכוֹת כָּתְבוּ בְּהַדְיָא כְּדִבְרֵי מ"ג (ע"ב ד"ה וסמלק) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, סִימְלִק וְחִילְפֵי דְּיַמָּא הֵם עֲשָׂבִים בַּעֲלֵי רֵיחַ בְּגוּפָן, וְאֵינָם רַכִּים כְּמוֹ עֲשָׂבִים אֶלָּא קָשִׁים כְּעֵץ, וּגְדֵלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע, וְאִי הָוֶה לְהוּ פֵּירֵי בְּנַדַּאי בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה הָוֶה מְבָרְכִינַן עֲלֵיהֶוּ וְלֹא בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, מְשׁוּם דְּעֵץ הַנִּזְכָּר בִּבְרָכַת בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ הַכַּוָּנָה אִילָן וְהָנֵי לֵאו אִילָן נִינְהוּ, אֲבָל מִכָּל מָקוֹם כָּל דָּבָר שֶׁהוּא קָשֶׁה נִקְרָא בִּלְשׁוֹן הָעוֹלָם עֵץ, וְכֵיוָן דְּכֵן הָנֵי נָמֵי שֶׁהֵן קָשִׁין וְאִית לְהוּ רֵיחַ טוֹב בְּגוּפָן עֵץ מְבָרְכִינַן עֲלֵיהֶוּ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וּמֵיירֵי רְאִיָּה דַּאֲפִלּוּ מִידֵי דְּלָאו אִילָן רַק מְשׁוּם דְּקָשֶׁה מִקְּרֵי עֵץ, מִדִּכְתִיב (יהושע ב ו) 'וַתִּטְמְנֵם בְּפִשְׁתֵּי הָעֵץ' וּבְנַדַּאי פִּשְׁתִּים אֵינוֹ אִילָן וְקָרֵי לֵיהּ עֵץ. עַד כָּאן לְשׁוֹנָם [וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּרַשׁ"י מ"ג עַמּוּד ב' דְּיִבּוּר הַמַּתְחִיל סִימְלִק שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא מִין עֵשֶׂב לוֹ שֵׁשׁ שׁוֹרוֹת וְכוּ', וְהוּבָא לְקַמָּן בְּסָעִיף ז', אֲמְנָם יֵשׁ לְדַחוֹת דְּהַכַּוָּנָה שֶׁהוּא רַךְ בְּיוֹתֵר כְּעֵשֶׂב, אֲבָל אֵין הָכִי נָמֵי דְּעֵצוֹ מִתְקַיֵּם מִשָּׁנָה לְשָׁנָה, וְתַדַּע, דְּהָא זֶה פֵּירוּשׁ עַל יַסְמִין, וְדַעַת הָעָרוּךְ (ערך כספון) גַּם כֵּן דִּסִימְלִק הוּא יַסְמִין, וְהָעָרוּךְ בְּעַצְמוֹ סוֹבֵר דְּכְעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ סִימָנֵי אִילָן וּכְדִלְקַמָּן]. אָכֵן לְפִי הַמְבֹאָר בְּעָרֵךְ חִילְפָא בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים, תְּלוּי דִּינָא בְּבְרָכַת בְּשָׂמִים בְּעִקַּר דִּינוֹ שֶׁל אִילָן אִם עֵץ הוּא אוֹ יָרָק, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם, וּפְרָשׁוּ הָרִאשׁוֹנִים דְּהֵנֵי חִילְפֵי דְּיַמָּא לֵא בְּרִירָא לַן בְּהַדְאֵי מְאֵי נִיהוּ, וְקַיְימָא לַן כִּי הַאי מַתְנִיתָא [בְּתוֹסֶפְתָּא דְּכֵלִים (פ"ג הי"ג)] דְּכָל שֶׁתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ מוֹצִיא עֵץ, אִילָן הוּא, וְעַל כָּל שֶׁהוּא לְעִנְיַן הַזֶּה, בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים מְבָרְכִין עֲלֵיהֶוּ. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְכֵן כָּתַב בְּאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' קעט) בְּשֵׁם הָעָרוּךְ, וּמְסַיֵּם עַל זֶה, וְכֵן כָּתַב רַבֵּנוּ יְצְחָק אַלְפָס דְּקַיְימָא לַן כִּי הַאי מַתְנִיתָא דְּכָל שֶׁתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ מוֹצִיא עָלִין יָרָק הוּא,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

לְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים כְּדַעַת הַחַיֵּי אָדָם: **ג** (יג) הָרא"ש (פ"ו סי' ל"ז): **(יד)** וְכֵן מַשְׁמַע בְּכָלְאַיִם פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ח' בְּרַ"ש, עַיֵּן שָׁם: **(טו)** כֵּן מוּכָח מֵהָרַשְׁבָּ"א (סנ: ד"ה אמר) וְהָרא"ש (שם), וְכֵן מַשְׁמַע בְּבֶאוּר הַגְּרָ"א שֶׁמְּפָרֵשׁ כָּךְ אֶת דִּבְרֵיהֶן: **(טז)** כֵּן מוּכָח בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ו) וּבֶאוּר הַגְּרָ"א, וְהַטַּעַם דְּהוּא כְּמוֹ מִשְׁחָא כְּבִישָׁא: **(יז)** וְהַטַּעַם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) לְחַלֵּק דְּטָבַע הָרֵיחַ לִהְיוֹת נִקְלָט, וּכְשֶׁנּוֹתְנוֹ בְּמַיִם נִקְלָט כָּל הָרֵיחַ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַאֲכָל אֵינוֹ נִקְלָט כָּל הַטַּעַם בְּמַיִם אֶלָּא נוֹתֵן טַעַם קָלוּשׁ, וּכְעֵין זֶה מַשְׁמַע גַּם כֵּן בְּבֵ"ח (ס"ה), אֶלָּא שָׁם מַשְׁמַע קְצָת דְּדַוְקָא עַל יְדֵי בְּשׁוּל וְלֹא עַל יְדֵי שְׁרִיָּה בְּעָלְמָא, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַאי שְׁנָא מִמִּשְׁחָא כְּבִישָׁא, וְאָפְשָׁר דִּכְשֶׁרוּי

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

אִם בָּעֲצֵי בָּשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא [*] עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאִם בְּעִשְׂבֵי בָּשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים, וְאִם הָיוּ בּוֹ (כח) עֵצִים (*)וּבְשָׂמִים, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים. (כט) וְאִם סָנְנוּ וְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ הַבְּשָׂמִים, [ל]יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁמְבָרֵךְ (ל) בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, [מ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינוֹ מְבָרֵךְ עָלָיו כְּלָל, דְּהָוֵי רֵיחַ (לא) שֶׁאֵין לוֹ (יג) עִקָּר, וְכֵיוָן שֶׁטָּפֵל הוּא נָכוֹן לְזָהֵר בּוֹ: ז (לג) [נ]סְמְלָק וְחִלְבֵי דְיֵמָא, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים. סְמְלָק, [ס]יֵשׁ מְפָרְשִׁים (לד) רוֹסְמַארי״ן, [ע]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים יַאסְמִי״ן, [פ]וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים שֶׁהוּא עֵשֶׂב שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁשׁ שׁוּרוֹת שֶׁל עָלִין זוֹ לְמַעְלָה מִזּוֹ וּלְכָל שׁוּרָה שֵׁשׁ עָלִין. וְחִילְבֵי דְיֵמָא (לה) הוּא שִׁבֹּלֶת נֶרְדְּ, שֶׁקּוֹרִין (יד) אִישְׁפִּי״ק: ח (לו) [צ]סִינְגְלֵי וְהֵם וִיאוֹל״ש, בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים: ט [ק]נַרְגִּיס, וְהוּא [ר]חֲבַצֶּלֶת, [ש]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא לִירְיֵי״ן, [ת]אֹם (לז) גֶּדֶל (מו) בְּגִנָּה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, וְאִם הוּא גֶּדֶל בְּשָׂדֶה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא עִשְׂבֵי בְשָׂמִים: י (לח) [א]הָיוּ לְפָנָיו עֲצֵי בְשָׂמִים וְעִשְׂבֵי בְשָׂמִים וּמִינֵי בְשָׂמִים, (לט) מְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָד בְּרָכָה

(*) ויש נוסחא שכתוב ועשבים.

ל טור בְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים. מ שם. נ שם בְּגְמָרָא (מג:). ס רַבֵּנוּ יוֹנָה (לא: ד״ה וסמלק). ע רַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח״ב). פ רַשׁ״י שָׁם (ד״ה סמלק). צ שם בְּגְמָרָא. ק שם. ר רַשׁ״י (שם ד״ה נרקוס) בְּשֵׁם בַּעַל הַלְּכוֹת גְּדוֹלוֹת (סי׳ א ס״ו). ש [נְפוּקֵי יוֹסֵף] (שם). ת שם בְּגְמָרָא. א רַמְב״ם שָׁם (פ״ט ה״ז) וְרַב עַמְרָם (הד״ר בבית יוסף ד״ה אבל רב עמרם).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שִׁבֹּת שָׁם וּכְיוֹצֵא אֲפָרִים שָׁם שֶׁאִשָּׁשׁ שֶׁשּׁוֹאֲפִין בְּחֹטֶם. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן ק״א. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ס סָעִיף קָטָן ט׳: ז (יד) אִישְׁפִּי״ק. הֵיינוּ שְׁפִיגְנַרְדִי״א בִּלְשׁוֹן פּוֹלִין שֶׁעוֹשִׂין מִזֶּה שֶׁהוּא לְרֵיחַ. וּבַעֲלֵי בָּתִּים רְגִילִים לְשָׁפֵךְ זֶה לַמַּיִם שֶׁהַכֵּהָנִים נוֹטְלִים יְדֵיהֶם לַהֶבֶן, וּפְרִיכִים הָעוֹמְדִים שָׁם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים כְּמוֹ בְּמֵי וֶרֶד בְּסָעִיף ג׳. וּבְהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (סי׳ תקיא ס״ז-סק״ח) כָּתַבְתִּי שֶׁאֵין לְנַהֵג כֵּן. ט״ז (סק״ט), עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן ח׳: ט (מו) בְּגִנָּה. שֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ וְגָדֵל וּמִתְקַיֵּם, אֲבָל דְּדַבְרָא מִתְיַבֵּשׁ בְּצַשָּׁב וְהוֹלֵךְ לוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה נרגיס):

בֵּאוּר הַלָּכָה

[וְיֵדַע שֶׁבְּכָמָּה מְקוֹמוֹת מֵבִיא דִּבְרֵי רַבֵּנוּ יִצְחָק אַלְפָּס וְלֵיתָא בְּאַלְפָּס שֶׁלָּפָנֵינוּ, וְאוּלַי נִמְצָא בְּחִשּׁוּבוֹתָיו]. וְכֵן כָּתַב בְּאָשְׁפּוֹל (סי׳ כט) בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים וְכֵן כָּתַב בְּחִדּוּשֵׁי רַשְׁבָּ״א (סג. ד״ה מיתיב) בְּשֵׁם רַב אַחַאי וּבְשֵׁם הַגְּאוֹנִים, עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב, וְכֵן מָצָאתִי לְהַמַּאֲמָר מָרְדְּכַי (סק״ג) שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָאֲרְחוֹת חַיִּים (הל׳ ברכות סי׳ לח) וּבְשֵׁם אֲבִיו־דְרָהֶם (הל׳ ברכת הריח) בְּשִׁיטָה זוֹ, וְאִם כֵּן לֹא מְבָרְכִינַן עֲצֵי בְשָׂמִים אֶלָּא אִם כֵּן נִתְקַיְּמוּ בּוֹ כְּלָלֵי דְּהַנָּ״ה לְעֵיל בְּסִימָן ר״ג (ס״ב) [וּלְפִי זֶה מַה שֶּׁהֵבִיא הַגְּמָרָא (מג:) רְאָיָה מִפְּשָׁתָן לְחִילְבֵי דְּיֵמָא, וַהֲלֹא חִילְבֵי דְּיֵמָא לְשִׁיטָה זוֹ עַל כָּרְחָךְ מִתְקַיֵּם מִשְּׁנָה לְשָׁנָה וּבְתַחְלַת בְּרִיאָתוֹ מוֹצִיא עֵץ, מַה שְּׁאֵין זֶה כְּלָל בְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן, אֶלָּא דְּהָרְאָיָה הוּא רַק דְּאַף עַל גַּב דְּרֵיכֵי נִקְרָא עֵץ וּכְמוֹ בְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן דְּנִקְרָא עֵץ אַף עַל גַּב דְּגַם כֵּן לְאוֹ קַשִּׁים הֵם, כֵּן כָּתַב הָעֲרוּךְ, וְהֵבִיאוֹ הַגְּרַ״א בְּסָעִיף ו׳. וּמַה דְּמַשְׁמַע מֵהָרְאָ״ה הַנַּ״ל דְּגִבְעוֹלֵי פִּשְׁתָּן קַשִּׁים הֵם אֵין סוֹתֵר לָזֶה, דִּלְגַבֵּי שְׁאָר תְּבוּאוֹת וַעֲשָׂבִים קַשִּׁים הֵן וּלְגַבֵּי עֵץ רַכִּין הֵן]. **וְלִדְיֵנָא קָשֶׁה לְהַכְרִיעַ** אַף דְּפָשְׁטָה״ד דְּשׁ״ס מִסְתַּבֵּר כְּהָרְאָ״ה וְרִיא״ז, מִכָּל מָקוֹם רַבִּים הֵם הַחוֹלְקִים, [א]**וְעַל כֵּן יְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים עַל כָּל שְׁאֵין בּוֹ סִימָנֵי אִילָן, וְכֵן מַשְׁמַע מִפְּרֵי מִגְדִּים וּמֵאֲמַר מָרְדְּכַי שֶׁמְּצַדְּדִים כֵּן לְדִינָא:**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לְבַשָּׂם שֶׁמֶן בְּבָשָׂמִים, וּכְמוֹ שֶׁמְּצִינוּ בְּשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה שֶׁהָיוּ מְבַשְּׂמִים אוֹתוֹ: (כח) **עֵצִים וּבְשָׂמִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (כז) בֵּין עִשְׂבֵי בְשָׂמִים וּבֵין מִינֵי בְשָׂמִים: (כט) **וְאִם סָנְנוֹ.** פֵּרוּשׁ דְּכָל זֶה מְיֵירֵי בְּשֶׁנִּשְׁאַר עַל כָּל פָּנִים מְעַט מִן עִקַּר הַבֹּשֶׂם לְתוֹכוֹ, לְפִיכָךְ מְבָרְכִין בְּרָכַת אוֹתוֹ מִין, אֲבָל אִם סְנָנוֹ וְכוּ׳: (ל) **בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב.** וּכְמוֹ (כה) בַּאֲפַרְסְמוֹן: (לא) **שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר.** וְאֵינוֹ אֶלָּא רֵיחַ קָלוּשׁ בְּעָלְמָא וְאֵין מְבָרְכִין עָלָיו, וּכְעֵין דְּמִבְּאָר לְקַמָּן בְּסִוְמָן רי״ז (ס״ג) לְעִנְיַן מֵרִיחַ בְּכֵלִים שֶׁהֵם מַגְמָרִים: (לב) **מִ[ל]הֲרִיחַ בּוֹ.** כְּדֵי שֶׁלֹּא יַכְנִיס עַצְמוֹ בְּסַפֵּק בְּרָכָה [וְהֵינוּ כְּשֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא בֹּשֶׂם זֶה, אֲבָל כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּשָׂמִים אֲחֵרִים, מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם עֲצֵי אוֹ מִינֵי (מו) וְיוֹצֵא גַּם עַל זֶה]. וְעֵין (מו) בָּאֲחֲרוֹנִים דְּמַסְקֵי דְּמִי שֶׁאֵין רוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ מֻתָּר לוֹ לְכַתְּחִלָּה לְהָרִיחַ (מז) וּלְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים. וְצָרִיךְ לְהַזְהִיר שָׁבִּיּוֹם הַכִּפּוּרִים לוֹקְחִים מִינֵי שְׁפִירִיטוּ״ס הַמְּרִיחִים לְהָרִיחַ בּוֹ וְאֵינָם מְבָרְכִין כְּלָל, וְיוֹתֵר מִזֶּה, שֶׁשּׁוֹקְכִין עַל בֶּגֶד פִּשְׁתָּן שֶׁיְּרִיחַ בּוֹ, וְזֶה אָסוּר, דְּמוֹלִידִין רֵיחַ בְּבֶגֶד. וְאוֹתָן שְׁפִירִיטוּ״ס שֶׁקּוֹרִין (שְׁלַאקְוַואסְע״ר) אֵין לְבָרֵךְ עַל זֶה כְּלָל, שֶׁאֵינוֹ מֵרִיחַ כְּלָל [חַיֵּי אָדָם (שם)]: ז (לג) סְמְלָק וְחִלְבֵי דְיֵמָא. אַף עַל גַּב דְּקָלַח שֶׁלָּהֶם אֵינוֹ קָשֶׁה כְּשֶׁל עֵץ, (כמ) אֲפִלּוּ הָכִי כֵּיוָן דְּמוֹצִיא עָלָיו מַעֲצוֹ כְּשֶׁאֵר אִילָנוֹת, בְּכְלַל עֵץ הוּא וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים: (לד) רוֹסְמַארי״ן. וּבְבֵאוּר הַגְּרַ״א חוֹלֵק, וְהוֹכִיחַ דְּלְדַעַת הַיֵּשׁ מְפָרְשִׁים וְהוּא תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (לא: ד״ה וסמלק) [וְכֵן הוּא בְּסִפְרֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (לא: ד״ה וסמלק)] שֶׁהוּא עֵשֶׂב וְאֵינוֹ מִין עֵץ כְּלָל, וְכֵן הוּא בְּתוֹסֶפְתָּא (מג: ד״ה אמר) בְּשֵׁם הַגְּאוֹנִים, גַּם הֵם מוֹדִים דְּיוֹצֵא בְּדַיְּבֵד בְּבוֹרֵא מִינֵי בְשָׂמִים שֶׁהִיא בְּרָכָה הָכוֹלֶלֶת, וְכֵנַ״ל בְּסוֹף סָעִיף ב׳, וְהֵם הֲרָבָּא נָגִד בֵּית הָרְאָ״ה הַנַּ״ל: ז (מה) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יד) בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א (סג. ד״ה מיתיב): (נ) אֵינִי יוֹדֵעַ לְתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה דְּמִסְתָּבַר בִּלְשׁוֹנָא קַמָּא חִלְבֵי דְּיֵמָא הוּא רוֹסְמַארין וְעַל כָּרְחָךְ דְּמִין זֶה יֵשׁ לוֹ סִימָנֵי אִילָן כְּדִמּוּכָח בְּצֵרוּפוֹ בְּצֵרוּף חִלְבֵי, אִם יוֹדֶה לְרַשׁ״י לְעִנְיַן שִׁבֹּלֶת נֶרְדְּ: (נא) ט״ז (סק״ט), וְאַף לְאַלִּיָּה רָבָּה שֶׁהִכְאִיבָה בְּסִימָן קכ״ח סָעִיף ר׳ (משנ״ב ס״ק כג) דְּמַתִּיר, הֵיינוּ בְּגוֹתֵן שֶׁמֶן שֶׁל רֵיחַ בְּמַיִם, אֲבָל בְּגוֹתֵן זֶה הַשְּׁפִירִיגְרַאד גּוּפָא בְּמַיִם לְכַלֵּי עַלְמָא אָסוּר, כְּדִמּוּכָח שָׁם: ט (נב) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טו) בְּשֵׁם רַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ שצט): (נג) כֵּן תִּקֵּן הַלְּבוּשׁ הַלְּשׁוֹן, וְכָתַב עָלָיו הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (מצודת ד״ס פ״ו סי׳ לו אות ם) דְּיֵשׁ פֵּרוּשׁ בְּזֶה, וְעַיֵּן בְּפִרְי מְגַדִּים (א״א ס״ק טו) שֶׁרָצָה לוֹמַר בְּאֹפֶן אַחֵר, וּמַהֲדוּרָא הָרַשְׁבָּ״א (שם) מַה שֶּׁהִצְרִיךְ שָׁם בֹּשֶׂם הַגְּאוֹנִים מַשְׁמַע כְּהַלְבוּשׁ:

בַּאֵר הֵיטֵב

ו (יג) עִקָּר. וּמַהַאי טַעְמָא אֵין מְבָרְכִין עַל הַטּוּבָא״ק שֶׁשּׁוֹאֲפִין בְּחֹטֶם. הִלְכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן ק״א. וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ר״ס סָעִיף קָטָן ט׳: ז (יד) אִישְׁפִּי״ק. הֵיינוּ שְׁפִיגְנַרְדִי״א בִּלְשׁוֹן פּוֹלִין שֶׁעוֹשִׂין מִזֶּה שֶׁהוּא לְרֵיחַ. וּבַעֲלֵי בָּתִּים רְגִילִים לְשָׁפֵךְ זֶה לַמַּיִם שֶׁהַכֵּהָנִים נוֹטְלִים יְדֵיהֶם לַהֶבֶן, וּפְרִיכִים הָעוֹמְדִים שָׁם לְבָרֵךְ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים כְּמוֹ בְּמֵי וֶרֶד בְּסָעִיף ג׳. וּבְהִלְכוֹת יוֹם טוֹב (סי׳ תקיא ס״ז-סק״ח) כָּתַבְתִּי שֶׁאֵין לְנַהֵג כֵּן. ט״ז (סק״ט), עַיֵּן לְעֵיל סִימָן קכ״ח סָעִיף קָטָן ח׳: ט (מו) בְּגִנָּה. שֶׁמַּשְׁקִין אוֹתוֹ וְגָדֵל וּמִתְקַיֵּם, אֲבָל דְּדַבְרָא מִתְיַבֵּשׁ בְּצַשָּׁב וְהוֹלֵךְ לוֹ. בֵּית יוֹסֵף (ד״ה נרגיס):

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (כה) עֵין בְּרָא״ש (פ״ו סי׳ לח) וְטוּר: (כט) טור. וְלֹא סְבִירָא לֵיהּ לְדַעְתָּה זוֹ הַשְּׁתָּא דְּכָתְבִינַן לְעֵיל (משנ״ב ס״ק כג) גַּבֵּי אַפַרְסְמוֹן, אֶלָּא דְּלְהָכִי מְבָרְכִין שָׁם בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, לְפִי שְׁאֵין בּוֹ בְּשָׂמִים בְּעֵין, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין הָכָא [הַגְּרַ״א]. וּלְפִי זֶה לְכְאוֹרָה יֵחָלֵק זוֹ הַדַּעַת גַּם עַל סָעִיף ה׳, וּבְאֶמֶת הַמְחַבֵּר שָׁם סָתַם לְדִינָא. שׁוּב עֵינַיְתִּי בְּחִדּוּשֵׁי הָרְאָ״ה [וּמוּבָא גַּם כֵּן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (מג. ד״ה ורבנן)] וּמָצָאתִי שָׁם הַשְׁפֵּי דַּעוֹת שֶׁהוּבְא בְּטוּר, וּמָצָאתִי שֶׁכָּתַב שָׁם דְּלְהָכִי בְּשֶׁמֶן אַפַרְסְמוֹן בּוֹרֵא שֶׁמֶן עָרֵב, מִשּׁוּם דְּאֵפִלּוּ בְּפֵרוֹת אֵין מַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתָן, וְכָל שֶׁכֵּן בְּצֵץ, וְלְהָכִי לֹא נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, עַיֵּן שָׁם, וּלְפִי זֶה בְּזֵית דְּמַשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתוֹ וְגַם מְבָרְכִין עָלָיו בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ, שְׁפִיר מְבָרְכִינַן עַל רֵיחוֹ בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, מָקוֹם עָדַיִן צָרִיךְ עִיּוּן עַל הַמְחַבֵּר דְּסָתַם לְעִנְיַן מֵי וֶרֶד דְּמְבָרְכִינַן בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים, דִּלְפִי דִּבְרֵי הָרְאָ״ה לֹא נוֹהֲגִין לְבָרֵךְ עָלָיו בּוֹרֵא עֲצֵי בְשָׂמִים אֶלָּא אִם כֵּן מֻנָּח שָׁם קְצָת מִן הַזְּרָדִין בְּצַמְצוּמוֹ, וְצָרִיךְ עִיּוּן [וְעַיֵּן דְּשָׁמְתִּי הַדַּעוֹת שֶׁהִקְשָׁה הַשּׁוּר, נִכָּר שֶׁהוּא מִדִּבְרֵי הָרְאָ״ה הַנַּ״ל, וּמִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה הָרְאָ״ה לְעֵינֵי הַבְּדֹלָח שֶׁל הַבַּיִת יוֹסֵף עַל כֵּן דָּחַק עַצְמוֹ וְחָלָה דִּבְרֵי הַשּׁוּר בְּדַעַת הָרַמְבָּ״ם (פ״ט ה״ח), וּבְאֶמֶת הַדִּין עִם הַבַּ״ח (ס״ו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּדָבָר זֶה אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל לְרֵיחַ שֶׁאֵין לוֹ עִקָּר, אֶלָּא דִּבְרֵי הַשּׁוּר

לִיקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובסדר ברכת הנהנין (פ״ו ה״ז ופ״א ה״ב) כתב שברכת הריח אינה כברכת האכילה, וכל שעצו קשה מעט כפשתן מברך עליו בורא עצי בשמים, ואף שאין עצו מתקיים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah